

На основу члана 119. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС" бр. 88/2017, 27/2018, 10/2019, 6/2020, 129/2021 и 92/2023), и на основу члана 33. Статута Предшколске установе „Галеб“ Петровац на Млави, Управни одбор Предшколске установе „Галеб“ у Петровцу на Млави на седници одржаној 13.09.2024. године, донео је

ОДЛУКУ

Доноси се Предшколски програм Предшколске установе „Галеб“ Петровац на Млави.

Образложење:

На основу горе наведених одредаба Управни одбор Предшколске установе „Галеб“ донео је одлуку како гласи у изреци.

Председник Управног одбора

Радованче Добросављевић

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Предшколске установе „Галеб“ Петровац на Млави

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	3
1. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ	4
1.1. ЛОКАЛНО ОКРУЖЕЊЕ	5
1.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА УСТАНОВЕ	5
1.3. КУЛТУРА УСТАНОВЕ: МИСИЈА И МОТО УСТАНОВЕ	6
2. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА	7
2.1. ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМ КАО ИЗРАЊАЈУЋИ ПРОГРАМ ЗАЈЕДНИЧКОГ ЖИВЉЕЊА	7
2.2. ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА	14
2.3. ФИЗИЧКО ОКРУЖЕЊЕ КАО ДИМЕНЗИЈА ПРОГРАМА	17
2.4. ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА	19
3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ	24
3.1. ПАРТНЕРСТВО СА ПОРОДИЦОМ	24
3.2. ПОВЕЗАНОСТ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ	27
3.3. РАД СА ДЕЦОМ И ПОРОДИЦАМА ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА	30
3.4. ТРАНЗИЦИЈА И КОНТИНУИТЕТ У ОБРАЗОВАЊУ	32
4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ	34
4.1. ЗАЈЕДНИЦА РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ: РАЗВОЈ ПРАКСЕ, ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И ЈАВНО ДЕЛОВАЊЕ	34
4.2. ВРЕДНОВАЊЕ КРОЗ ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	35

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Предшколски програм Предшколске установе „Галеб“ израђен је на основу следећих докумената:

- *Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 88/17, 27/18, 10/19, 6/20)*
- *Закон о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, број 18/10, 101/17, 113/17, 10/19)*
- *Основе програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета*
- Други важећи правилници којима се регулише делатност предшколског васпитања и образовања
- Развојни план ПУ „Галеб“
- Павловић Бренеселовић Д, Крњаја Ж. и Бацковић С. (2022.): *Водич за уређење простора у деčјем вртићу*, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд
- Павловић Бренеселовић Д. и Крњаја Ж. (2022.): *Водич за развијање теме/пројекта са децом*, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд
- Павловић Бренеселовић Д. и Крњаја Ж. (2022.): *Приручник за документовање*, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд.

1. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ

ХИМНА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ „ГАЛЕБ“

Дете је бисер
У шкољци што сја
У вртићу су срећни сви
Мој брат, васпитач и ја

Као најлепши сунчев сјај
Детињство је доба нај
Као темељ нове куће
За све људе будуће

Овде је радост
Па и љубав цвета
Какав би свет био
Да није детета

Игром и песмом
Упознајмо свет
Дајте нам љубав
За нови дечји лет

На крилима белог галеба
Полетимо заједно до неба
Летимо високо изнад дуге
Да буде више радости а мање туге

1.1. ЛОКАЛНО ОКРУЖЕЊЕ

Предшколска установа “Галеб” налази се у Петровцу на Млави. Оно што се може рећи да би се још прецизније представило његово географско одредиште јесте и то да је смештен у подножју Хомољских планина, на обалама реке Млаве. Околину млавског краја чине привлачном, а непосредно и утичу на креирање и остваривање Предшколског програма наше установе природна богатства нашег краја - градски парк и река Млава, Горњачка клисура, Хомољске планине, језера Кореница, Бусур, Заова, природни извори хладне воде, равница Стиг... Осим тога, значајан ресурс у раду представљају и културно-историјске знаменитости нашег краја - манастири Витовница и Горњак, Решковица, Света Тројица, Заова, Благовештење, археолошко налазиште Беловоде, етно село Бистрица... Богатство и разноликост језика, културе, традиције и народних обичаја такође су битни чиниоци за наш рад. Наиме, пошто је наш вртић смештен у двојезичном подручју, рад у њему се организује уз сво уважавање и поштовање националних и културних разлика. Предшколска установа “Галеб” је једина установа оваквог типа на територији читаве општине.

1.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА УСТАНОВЕ

Предшколска установа „Галеб“ рад организује у централном објекту у Петровцу на Млави, издвојеним објектима у Великом Лаолу и Шетоњу, као и у издвојеним одељењима при основним школама.

У централном објекту у Петровцу на Млави бораве деца јасленог узраста (од 12 месеци до 3 године), деца узраста од 3 до 5,5 година и деца која похађају припремни предшколски програм (од 5,5 до 7 година). За децу узраста од 12 месеци до 5,5 година рад је организован у оквиру целодневног боравака (10 сати дневно), док се за децу узраста од 5,5 до 7 година рад организује у оквиру целодневног боравака (10 сати дневно) и минималног боравака у трајању од 4 сата дневно.

У објекту у Великом Лаолу организује се целодневни боравак за децу узраста од 1 до 5,5 година, као и за децу узраста од 5,5 до 7 година.

У објекту у Шетоњу као и у издвојеном одељењу у Каменову и у Рановцу рад се организује за децу узраста од 3 до 7 година у трајању од 6 сати дневно.

У издвојеним одељењима при основним школама припремни предшколски програм се реализује у трајању од 4 сата.

Васпитно-образовни рад се у свим групама реализује на српском језику.

1.3. КУЛТУРА УСТАНОВЕ: МИСИЈА И МОТО УСТАНОВЕ

МИСИЈА Предшколске установе “Галеб” гласи:

Ми смо предшколска установа која више од 40 година настоји да улепша детињство деци. Кроз учешће свих креирамо безбедну и инспиративну средину која омогућава сваком детету да развија све своје потенцијале. Настојимо да деци пружимо квалитетно васпитање и образовање кроз игру и истраживање и припремимо их за даљи живот.

Наша **ВИЗИЈА** је:

Желимо да постанемо вртић који негује и подстиче заједништво деце и одраслих, континуирано развија рефлексивну праксу и гради професионалну заједницу која учи и промовише значај раног развоја и предшколског васпитања и образовања. Желимо да стварамо услове да сви буду учесници у животу вртића и да вртић дође до све деце.

У складу са наведеном мисијом и визијом наше установе, Развојним планом су предвиђене активности на унапређивању свих области квалитета рада, а циљеви су следећи:

- Унапредити квалитет васпитно-образовног рада стварањем и континуираним обогаћивањем инспиративне средине, развијањем пројеката кроз тимски рад и заједништво деце и одраслих у установи;
- Унапредити квалитет подршке коју установа пружа деци и породици кроз заједничко учешће и сарадњу породице, вртића и школе, обогаћивањем програма које установа нуди и унапређивањем родитељских компетенција;
- Унапредити квалитет функционисања наше професионалне заједнице учења неговањем климе припадности, заједништва и уважавања, унапређивањем стручног усавршавања и промоцијом значаја предшколског васпитања и образовања;
- Унапредити квалитет управљања и организације рада обогаћивањем материјалних и финансијских ресурса установе и лидерским деловањем заснованим на одговорности и мотивацији свих запослених.

По чему смо препознатљиви у окружењу:

- заступљен је стручни кадар у установи
- редовно презентујемо стручне радове на стручним скуповима струковних удружења
- редовно учествујемо на различитим фестивалима и ликовним конкурсима
- сваке године смо домаћини локалних и регионалних Дечјих пролећних игара
- у нашој установи реализује се међународни програм Еко-школе
- у нашој установи реализује се програм за родитеље “Подршка, не перфекција”.

2. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. Он није унапред писани документ, већ се гради кроз заједничко учешће свих учесника, обликује културом вртића, породице и локалне заједнице и ширег друштвеног контекста и планским и промишљеним деловањем васпитача заснованим на концепцији Основа програма.

2.1. ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМ КАО ИЗРАЊАЈУЋИ ПРОГРАМ ЗАЈЕДНИЧКОГ ЖИВЉЕЊА

Васпитно-образовни програм се гради кроз заједничко учешће деце и одраслих као аутентичних људских односа и заједништва у ситуацијама, догађајима и активностима које за њих имају смисла, као процес заједничког учења деце и одраслих кроз који одрасли и деца заједнички конструишу знања и разумевање себе и света, а не као примена програма на децу према унапред испланираним појединачним активностима и издвојеним садржајима подучавања. Програм је израњајући, а не унапред прописан.

Циљ програма предшколског васпитања и образовања јесте подршка добробити детета. *Добробит* је капацитет успешног персоналног и интерперсоналног функционисања, која се може сагледати кроз три димензије:

- персоналну (бити добро и функционисати успешно)
- делатну (умети и хтети)
- социјалну (припадати, прихватити и учествовати).

Предшколски програм заснива се на следећим савременим педагошко-психолошким *схватањима о детету*:

- дете је јединствено и целовито биће
- дете је компетентно и богато потенцијалима
- дете је активни учесник заједнице вршњака и одраслих
- дете је посвећено учењу
- дете је креативно
- дете је биће игре.

За дете, програм се манифестује као остваривање његове добробити кроз **односе** који се развијају са физичким окружењем, вршњацима и одраслима у реалним ситуацијама **делања**. Дакле, у вртићу не образују и не васпитавају тзв. усмерене активности већ односи и начини учешћа деце.

Односи

Дете доживљава свет кроз односе које успоставља и развија. Односи којима се подржава дететова добробит и делање су покретачи његовог развоја и учења. За дете су у односима важни:

- сигурност
- континуитет
- учешће.

Кроз односе деца уче да разумеју своје потребе, осећања и поступке; како да се осећају сигурно у истраживању света око себе; како да комуницирају; како да буду прихваћена и прихватају друге; како да изразе себе и разумеју друге; како да решавају проблеме и преузимају одговорност; изграђују смисао и сврху.

Како између одраслог и детета постоји асиметричност, васпитачи ће посебно водити рачуна да “не воде главну реч”, али и да не испуњавају све деचे жеље стварајући илузију да је дете “центар света”. С тим у вези, васпитачи ће градити односе кроз:

- укљученост - заједничко учешће у активностима са децом
- одржавање баланса у начинима учешћа васпитача у свим дешавањима
- уважавање - изградња узајамног односа поштовања и разумевања.

Делање

У нашој предшколској установи не постоје посебно одвојени делови дана када се „нешто учи“ и „када се игра“, већ се током читавог дана стварају прилике за активно учешће деце у различитим ситуацијама делања, и то:

- у игри (отвореној, проширеној, вођеној)
- у животно-практичним ситуацијама (рутинама, ритуалима, аутентичним ситуацијама у вртићу или блиском окружењу детета)
- у планираним ситуацијама учења (као планираним активностима које деца и васпитачи покрећу како би се нешто сазнало, истражило, доживело, представило).

У развијању програма васпитачи ће се руководити следећим принципима:

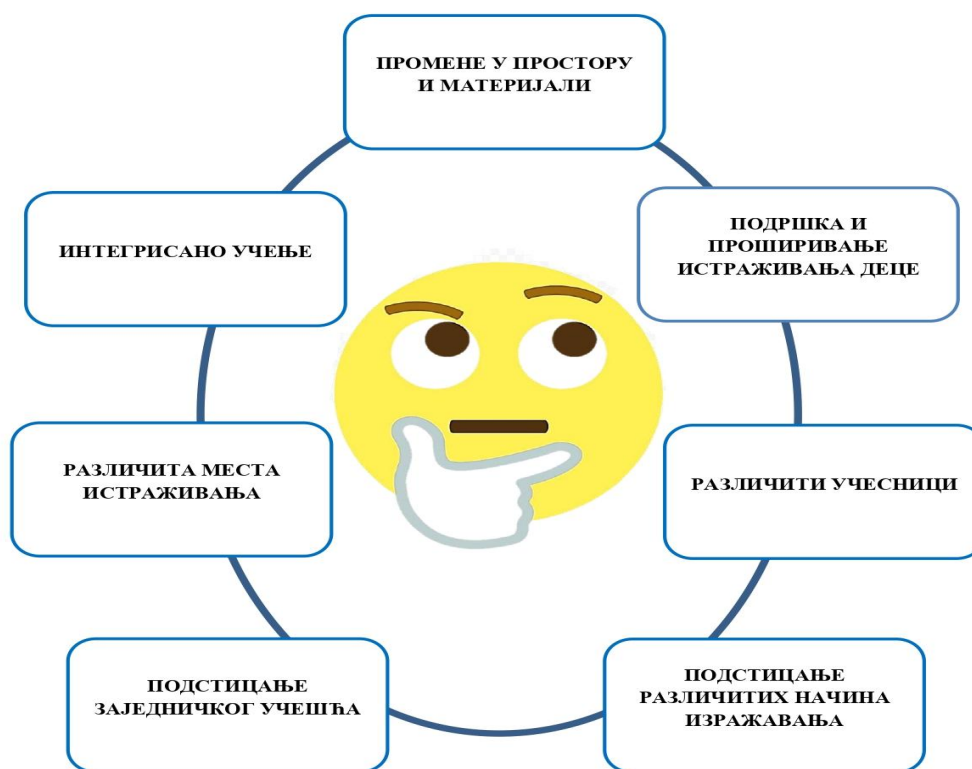
- принцип усмерености на односе - доминирају заједничке активности двоје или више деце у којима се договарају, испробавају, праве заједно, деле, размењују идеје, решавају проблеме, помажу једни другима;
- принцип животности - вртић није место изоловано од окружења и стварног живота. Деца и одрасли се у вртићу баве темама и догађајима који су њима смислени и важни;
- принцип интегрисаности - деца су целовита бића, када уче они истовремено и мисле и доживљавају и раде. Због тога у вртићу стварамо ситуације у којима ће деца имати прилику да пробају и испитују своје идеје, буду у инспиративним окружењима и користе различите материјале;
- принцип аутентичности - у вртићу се поштује јединственост сваког детета; деца се пружа подршка и прилика да раде и учествују кроз оно што могу, умеју, знају и у чему се добро осећају;
- принцип ангажованости - деца уче онда када су заиграна, активна, кроз личну активност; када бирају чиме ће се бавити; када могу да се изражавају на различите начине; када нешто заједно истражују и сазнају са другом децом и одраслима;
- принцип партнерства - вртић није само зграда и двориште, већ свако место где деца могу нешто да доживе и науче. Идеје, предлози и учешће деце и њихових породица покрећу, допуњују и продубљују наша истраживања у вртићу и повезују их са контекстом у коме деца живе.

Осим тога, значајан оквир за развијање пројеката представљају и сазнања о начину на који деца уче тј. да деца уче оно што живе.

Полазећи од наведених принципа и карактеристика учења деце, васпитачи развијају програм кроз планирање различитих тема/пројеката. **Теме/пројекти** представљају стваралачки чин деце, васпитача, родитеља и других учесника васпитно-образовног процеса који је усмерен на продубљено истраживање неке проблематике смислене и изазовне деци, а кроз које се долази до неког аутентичног решења или одговора. Они проистичу из свакодневних искустава деце у и изван вртића, из ситуација које доживљавају или их чекају у блиској будућности, из ситуација које их зачуђују и привлаче њихову пажњу, из догађаја у окружењу у којима деца учествују. Приликом планирања и развијања пројекта, потребно је континуирано себи постављати следећа питања: Зашто мислимо да је одређена тема смислена деци? Шта је деци изазовно у томе, шта их инспирише да уче и истражују?

О чему мислимо у развијању пројекта?

Теме/пројекти се развијају кроз неколико корака - фаза:

1. отварање/покретање пројекта

- васпитач истражује различите изворе и слуша идеје деце
- васпитач уноси “провокацију” за истраживање у пројекту (провокативни материјали, реални предмети, фотографије, филм, посете...)
- деца и васпитачи формулишу питање/проблем које је у фокусу пројекта
- “тема/пројекат иде кући” - позивају се породице да дају своје предлоге и идеје и укључе се у развијање пројекта
- деца и васпитачи израђују почетни пано

2. развијање пројекта

- васпитачи уносе промене у простор и обезбеђују различите материјале и ресурсе у складу са пројектом
- омогућавају деци да уче из различитих доживљаја, искустава и извора (филм, игра, сликовнице, интернет...)
- деца истражују у вртићу са децом других група и другим одраслима

- деца и васпитачи истражују на аутентичним местима у локалној заједници и са познаваоцима проблематике пројекта
- васпитачи подстичу децу да своја истраживања представе на различите начине у складу са стилем учења и изражавања (покрет, цртање, сликање, вајање, шеме, фотографије, приче...)
- деца и васпитачи израђују процесни пано и панеле

3. затварање/слављење пројекта.

- деца и васпитачи славе пројекат са другом децом и одраслима у вртићу
- представљају пројекат родитељима и другим учесницима
- васпитачи идентификују могуће поводе за нови пројекат.

Доминантни начин рада је рад у малим групама, у пару, али и индивидуално. Заједничка окупљања организују се у функцији договора, представљања истраживања, причања прича, вођене игре и сл. Ритам дана је флексибилан и одређен оброцима и временом за одмор, док се дечје активности и истраживања дешавају током читавог дана, а не само у одређеним деловима дана унапред предвиђеним за то. Васпитач је учесник и моделатор истраживања, а не неко ко директно подучава.

Документовање је циклични процес планирања, посматрања, бележења, снимања искустава деце и одраслих у реалном програму и тумачења значења документованог, са циљем да се продуби разумевање и отварају нове могућности у развијању програма. Праћење кроз документовање обухвата **праћење учења и развоја детета** и праћење **како се развија програм**. Дечје учење и развој документују се кроз дечји портфолио, а развијање реалног програма кроз пројектни портфолио, почетне и процесне паное.

Тематски/пројектни портфолио чине:

- план теме/пројекта

План се бележи на посебном формулару и садржи: оријентациони назив теме/пројекта; како је дошло до теме/пројекта; датум почетка и завршетка; изворе сазнања за васпитача; полазне идеје о активностима и начинима учешћа васпитача; потребне материјале и ресурсе; учешће породице и других учесника; места у локалној заједници.

- документовање процеса развијања теме/пројекта паноима (почетни и процесни), панелима и инсталацијама у простору

Почетни пано садржи: почетне идеје које су покренуле пројекат; информације о унетој провокацији и дечијим реакцијама на њу; почетна дечја искуства, претпоставке, питања представљена кроз цртеже, слике, коментаре и сл; позив за родитеље и простор за њихове идеје; фотографије у вези теме пројекта; почетна истраживања.

Процесни пано документује развијање теме/пројекта и садржи: фотографије чиме се деца баве; фотографије места и ситуација заједничког учешћа деце са одраслима и децом других група и ван вртића уз коментаре; позив родитељима на учешће и фотографије учешћа родитеља; дечије радове настале током развијања теме/пројекта уз коментаре деце и васпитача.

- прича о тему/пројекту

Прича је наративни запис васпитача о томе како је започета тема/пројекат, како се развијала и завршила. Прича о теми/пројекту садржи: наслов; уводни део (како је дошло до покретања теме/пројекта, промене у простору, унети материјали, како су позвани родитељи на учешће); разрада (опис како је текло развијање теме/пројекта); завршни део (завршне активности у теми/пројекту); запажања васпитача (значајна искуства, очекивања, тешкоће, увиди).

Дечји портфолио

Дечји портфолио је кумулативна збирка различите документације о појединачном детету којом се гради персонализована прича о искуствима и учењу детета и контексту у коме се та искуства одвијају и подржавају током похађања вртића. То није збирка насумично прикупљених дечјих продуката, ликовних радова или фотографија које прате уопштени коментари и забелешке васпитача, без јасне и смислене везе са разлозима избора и без разврставања по одређеној структури којом се даје значење појединим унетим садржајима, већ се кроз њега могу документовати:

- омиљени простори у вртићу, тренуци блискости са пријатељима (фотографије које документују аутентичне ситуације заједничког учешћа у игри и истраживању, искази и белешке васпитача који документују зашто су детету баш ти тренуци, места, односи и вршњаци значајни)
- сарадња са децом и одраслима у заједничким активностима (активним учешћем у заједничким активностима са децом, васпитач открива како дете учи и развија себе, а кроз документоване ситуације дете се враћа различитим ситуацијама учења, поново их тумачи, слуша запажања других, размењује своја...)
- интеракције са материјалима, активности истраживања, продукти детета настали у темама/пројектима (документовање игре и истраживања којима се дете посветило сведочи о начинима кроз које дете учи и о доприносу детета развијању реалног програма)
- ситуације зачудности, радости и уживања у игри (документовање оваквих ситуација покреће дијалог са родитељима и колегама као и властито преиспитивање шта је деци важно, истовремено показујући деци колико су и нама овакве ситуације вредне и важне)
- учешће породице детета (оваквим начином документовања гради се са породицом осећање припадања вртићкој заједници, а бележе се заједнички тренуци,

заједничке активности, предлози, коментари, фотографије добијене од родитеља у оквиру пројекта...)

- посебни догађаји везани за вртић и локалну заједницу (документовањем учешћа и продуката детета у виду улазница, налепница, писама и сл. са неке прославе, акције или излета, омогућава се детету да прави траг својих искустава и доживљаја и сачува оно што је њему значајно).

Осим наведеног, саставни део дечјег портфолија биће и посебно израђен инструмент за праћење квалитета односа и учешћа деце.

Приче за учење

Један од начина документовања кроз који истражујемо како дете учи, уочавамо његове јаке стране и развијамо сопствену осетљивост за препознавање и подржавање диспозиција за учење су приче за учење које се састоје из:

- документоване ситуације учења применом различитих техника (фотографија, мапа, цртеж, слика... које направи дете или васпитач; белешка васпитача као кратак опис ситуације)
- консултације са дететом (забележен коментар детета о ситуацији, активности или продукту)
- тумачење (процена васпитача колика је спремност детета да буде активни учесник у одређеној ситуацији, да преузме иницијативу, испољи вољу, знање и умење, буде истрајно и спремно да сарађује са другима...)
- подршка (предлог васпитача за даљу подршку).

2.2. ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА

У Предшколској установи “Галеб” организују се следећи редовни програми:

- централни објекат “Галеб” у Петровцу на Млави
 - целодневни боравак за децу узраста од 1 до 3 године
 - целодневни боравак за децу узраста од 3 до 5,5 година
 - целодневни боравак за децу узраста од 5,5 до 6,5 година
 - четворочасовни припремни предшколски програм за децу узраста од 5,5 до 6,5 година
- издвојени објекат “Пчелица” у Шетоњу, издвојено одељење “Лане” у Каменову и “Звезде” у Рановцу
 - полудневни боравак у трајању од 6 сати за децу узраста од 3 до 6,5 година
- издвојени објекат “Лептирић” у Великом Лаолу
 - целодневни боравак за децу узраста од 1 до 6,5 година
- издвојена одељења - групе у просторијама основних школа

- четворочасовни припремни предшколски програм за децу узраста од 5,5 до 6,5 година

Осим тога, у нашој предшколској установи организују се и следећи посебни и специјализовани програми:

- Међународни програм „Еко школе“;
- Посебни и специјализовани програм „Сви у вртић-вртић за све“.

2.2.1. Међународни програм „Еко школе“

У оквиру издвојеног објекта “Пчелица” у Шетоњу у раду са децом посебан акценат се ставља на еколошко васпитање деце. Објект има статус међународне “Еко школе”, носилац је “Зелене заставе” и међународног сертификата. У програм су укључене све групе издвојених објеката и одељења, као и две групе у централном објекту.

Општи циљ еколошког васпитања и образовања је стицање еколошке културе која подразумева знање, способности, мотивацију и деловање у складу са основним еколошким законитостима и правилима.

Приликом стварања услова за развој еколошког мишљења требало би:

- да дете постане свесно свеопште повезаности и међусобне зависности, као и одговорности сваког појединца за заједничку судбину;
- да развије осећање поноса што припада људској врсти, упозна културолошке вредности људског рода, као и поштовање свега онога што је природа створила;
- пружити прилику детету да доживи радост што је део живота на планети и што личним учешћем доприноси природној равнотежи која је услов свеопштег опстанка.

Рад се у оквиру група планира на основу изабране теме на период од две године. Тему ће формирати деца на основу својих интересовања, могућности и потреба, а све ће бити прилагођено пројектима који се буду реализовали током године у свакој групи појединачно.

Различитим садржајима који ће се прожимати са пројектима/темама у групи деца ће се упознавати са планираном темом. У овим активностима ће учествовати родитељи и локална заједница, а успоставиће се сарадња и са институцијама које на специфичне начине помажу и доприносе богаћењу дејих искустава (ЈКП „ИЗВОР“, Хидрометеоролошка служба, Спортски савез, Планинарско друштво „Горњак“, Управа за заштиту животне средине, Ловачко удружење “Крилаш“, Шумска управа, Удружење гљивара и љубитеља природе „Вилино коло“, Одред извиђача Млава...).

2.2.2. Посебни и специјализовани програм „Сви у вртић-вртић за све“

Предшколска установа „Галеб“ ће организовати и програм под називом „Сви у вртић, вртић за све“ са циљем подстицања раног раста и развоја деце од 3 до 5,5 година која не похађају ниједан облик рада предшколске установе.

Програм обухвата децу раног узраста у сеоским подручјима заједно са групом у централном објекту. Програм се реализује два пута недељно по два сата углавном у просторијама основних школа, где се иначе реализује редовни програм и у централном објекту у поподневним сатима.

Програм “Сви у вртић, вртић за све” деци пружа олакшану адаптацију, социјализацију, дружење са другом децом, учење кроз игру, боравак у друштву вршњака, могућност да у селима где живе људи српске и влашке националности деца лакше науче српски језик пред полазак у школу. Такође, овај програм пружа исте шансе за сву децу, омогућава свој деци да развију своје потенцијале у друштву вршњака без обзира на материјални и социјални статус.

Исто тако овај програм родитељима пружа подршку у васпитању деце.

Добити за установу се огледају у повећаном обухвату деце, афирмацији установе, а васпитачи и породица учвршћују свој однос партнерства у васпитању деце.

2.2.3. Дечје пролећне игре

Дечје пролећне игре су наш начин заједничког обележавања Дана пролећа и Дана планете Земље. Наша установа ће организовати Дечје регионалне пролећне игре на којима ће учествовати деца из предшколских установа браничевског и подунавског региона, а и шире. Осим тога, организоваће се и Дечје пролећне игре на нивоу установе на којима ће учествовати деца припремних предшколских група издвојених одељења и објеката и деца која похађају припремни предшколски програм у четворчасовном трајању у централном објекту.

Циљ Дечјих пролећних игара:

- Дружење деце, родитеља и васпитача
- Остваривање васпитно-образовних циљева и задатака
- Превентивно-здравствена заштита деце
- Промоција спорта и здравог стила живота.

2.2.4. Остале активности

Установа организује прославе и анимацију дечјих рођендана у поподневним часовима у зависности од интересовања деце и родитеља.

На основу заједничке анализе најбољег интереса деце биће организовано учешће деце у манифестацијама у локалном окружењу кроз промоцију и прославу пројеката.

Осим тога, по потреби и у зависности од интересовања деце и родитеља ће се организовати излети за децу.

2.3. ФИЗИЧКО ОКРУЖЕЊЕ КАО ДИМЕНЗИЈА ПРОГРАМА

Физичко окружење на директан начин обликује положај детета и васпитача у програму. Односи који проистичу из физичког окружења и којима се истовремено обликује физичко окружење чине непосредну средину за учење. Простор није нешто дато по себи, независно од програма, већ обрнуто, он на најдиректнији и најконкретнији начин одражава концепцију програма и треба да буде у складу са концепцијом Основа програма.

Физичка средина у Предшколској установи “Галеб” подразумева следеће просторе:

- Централни објекат “Галеб” у Петровцу на Млави
 - 14 соба за боравак деце
 - пространо двориште богато справама и средствима за игру
 - одвојено двориште за јаслени узраст
 - холови
 - терасе
- Издвојени објекат “Лептирић” у Великом Лаолу
 - две собе за боравак деце
 - двориште
 - хол који се према потреби структурира у различите просторне целине
- Издвојени објекат “Пчелица” у Шетоњу
 - једна соба за боравак деце
 - заједничка просторија
 - двориште
- Издвојено одељење “Лане” у Каменову
 - једна соба за боравак деце
 - хол који се према потреби структурира у различите просторне целине
 - двориште и физкултурна сала који су у власништву школе, али се несметано користе
- Издвојена одељења у просторијама основних школа

- на почетку сваке радне године, у зависности од броја деце, при школама у сеоским срединама учионице се адаптирају у собе за боравак деце опремљене материјалима, средствима и играчкама.

Васпитно-образовно особље настоји да целокупан простор установе континуирано уређује у складу са Правилником о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности предшколске установе. Приликом уређења простора руководимо се критеријумима квалитета простора дефинисаним у Основама програма да физичко окружење треба да подржава:

- сарадњу и позитивну међузависност
- посвећеност у активности и иницијативност
- истраживање, експериментисање и стваралаштво
- различитост
- припадност и персонализованост
- телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност.

Васпитачи у оквиру радних соба формирају различите просторне целине помоћу ниских полица, преграда, столова, завеса, паноа. Број формираних целина у собама зависи од теме/пројекта, као и од величине саме радне собе. Васпитачи којима простор радне собе не дозвољава формирање више од две просторне целине у већој мери ће за игру и истраживање деце користити заједничке просторе. У оквиру радних соба могу се формирати следеће просторне целине:

- литерарна
- за конструисање
- за визуално изражавање
- за симболичку игру
- за осамљивање и скривање
- за звук и покрет
- за истраживање светлости и сенки
- сензорна
- кинестетичка.

Материјали и средства у оквиру просторних целина су класификовани и доступни деци. Такође, у складу са актуелном темом/пројектом васпитачи настоје да обогате постојеће целине различитим неструктурираним и полуструктурираним материјалима, сензорним материјалима, природним материјалима, реалним предметима, различитим рестловима, материјалима који подржавају развој ране писмености...

Приликом уређења простора као и током развијања теме/пројекта васпитачи и деца различите продукте и средства излажу у простору радне собе и заједничким просторима стављајући их у функцију подржавања дечје игре и истраживања. Том

приликом посебно се води рачуна да буду задовољене следеће **функције изложеног** у простору:

- видљивост - изложено одражава процес учења деце у групи
- заједнички допринос - изложено одражава вредност заједништва у учењу и истраживању, да су се деца и васпитачи ускладили око заједничког циља
- прилика за игру и истраживање - простори у вртићу имају више функција, у њима има инспиративних материјала који подстичу децу на истраживање
- персонализованост - простор одражава како специфичност и заједништво групе, тако и сваког детета, његове јаке стране и начине учешћа, његову породицу.

Заједнички простори, начин њиховог уређења и организовања је нешто са чиме се свако ко уђе у вртић прво сусреће. Они на очигледан начин осликавају вредности и уверења који су доминантни у датом простору, шаљу поруку шта нам је стварно важно и чему тежимо. Настојимо да нам заједнички простори буду инспиративни и изазовни за истраживање и игру и сусретање деце која ту бораве, као и њихових родитеља.

У нашим објектима заједнички простор структуриран је у складу са новим Основама програма и садржи паное/панеле са сликом о детету, принципима развијања реалног програма, као и продукте настале у пројектима који сведоче о ономе шта деца раде и чиме се баве кроз игру и истраживање. Такође, родитељима је доступан простор где могу оставити различите материјале и рестлове и тако нам помогну у обогаћивању дечје игре. Континуирано ће се заједнички простори обогаћивати сензорним таблама и разноврсним средствима видљивим и доступним деци да их узимају, користе и враћају на место.

Групе које се налазе у просторијама основних школа у зависности од капацитета конкретне школе, користиће заједничке просторе за игру деце и за излагање продуката и средстава насталих током развијања теме/пројекта.

2.4. ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

У предшколској установи као и у осталим установама образовно-васпитног система потребно је осигурати безбедне и оптималне услове за несметан боравак и рад деце, као и заштиту од свих облика дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Са тим циљем се у установи сваке године формира тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Тим чине представници запослених, Савета родитеља и Управног одбора, а по потреби ће се укључивати и представници релевантних институција: Центар за социјални рад Петровац и Жагубица,

Дом здравља и Општа болница Петровац, Полицијска станица Петровац... У свом раду тим посебан акценат ставља на планирање и организацију превентивних активности.

2.4.1. Превентивне активности

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Снимак стања (учесталост инцидентних ситуација и броја пријава насиља, заступљености различитих врста насиља, броја повреда, сигурност објекта и дворишта)	Током године	Служба ПЗЗ, тим, васпитачи, комисија за анализу услова за игру деце
Упознавање родитеља са Програмом за заштиту деце од насиља и Правилником о понашању запослених и родитеља деце	Септембар, октобар	Тим, васпитачи
Подсећање запослених на Програм за заштиту деце од насиља и Правилник о понашању запослених и родитеља деце	Септембар	Тим, директор
Дефинисање правила понашања и последица њиховог кршења за децу	Септембар, октобар	Васпитачи, деца
Подстицање развоја толеранције различитости у оквиру редовних васпитно-образовних активности	Током године	Тим, васпитачи, деца
Организовање активности на тему “Пружање прве помоћи”	Септембар, октобар	Тим, ОБ Петровац
Организовање заједничких активности и акција са различитим темама на нивоу установе	Током године	Тим, запослени
Организовање спортског дешавања Дечје пролећне игре	Април, мај	Тим, деца и васпитачи, деца и васпитачи из других предшколских установа, родитељи
Организовање хуманитарних акција	Током године	Тим, васпитачи, родитељи
Попуњавање протокола повреда деце	По потреби	Сестра на пословима ПЗЗ
Организовање заједничких акција у циљу превенције насиља	Током године	Запослени, деца, родитељи, основне и средња школа, ЦСР, Дом здравља и Општа болница, ПС

Континуирана сарадња свих кључних носилаца превенције насиља	Током године	Тим, запослени, родитељи, Центар за социјални рад, Дом здравља и Општа болница, ПС
--	--------------	--

2.4.2. Интервентне активности

Редослед поступака – кораци у интервенцији:

1. Сазнање о насиљу – откривање – оно се у установи одвија најчешће на два начина:

- Опажањем или добијањем информације да је насиље у току;
- Сумњом да се насиље дешава на основу препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања или путем поверавања (непосредно и/или посредно);

2. Прекидање, заустављање насиља – свака одрасла особа у обавези је да регулије тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ;

3. Смиривање ситуације – обезбедити сигурност за дете или угрожену особу;

4. Консултације – непосредно по појави сумње или дешавања насиља обављају се са Тимом за заштиту од насиља, са колегом, социјалним радником, стручним сарадником или директором. У зависности од сложености ситуације консултације се могу обавити са службама изван установе. Приликом консултација обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета.

5. Предузимање неопходних мера – информисање родитеља, договор о заштитним мерама према деци, предузимање законских мера и организовање програма оснаживања деце. По потреби се укључују надлежне службе (Здравствени центар, МУП, Центар за социјални рад). У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

6. Праћење ефеката предузетих мера.

2.4.3. Програм поступања установе у кризним ситуацијама

1. *Процена снага, капацитета и специфичности установе да се суочи са потенцијалним кризним догађајима*

Предшколска установа “Галеб”у Петровцу на Млави, броји групе са укупно деце. Установа има одличну сарању са установама у окружењу - Центром за социјални рад, Домом здравља Петровац, Црвеним крстом, Муп-ом, као и Школском управом Пожаревац.

2. *План поступања установе у кризним ситуацијама*

2.1. *Установа поступа у складу са планом реаговања у ванредним ситуацијама.*

2.2. *Алармирање у случају:*

- пожар- обавештавају се запослени путем вибер групе
- дојаве о експлозивној направи -обавештавају се запослени путем вибер групе
- претње оружаним нападом-обавештавају се запослени путем вибер групе
- терористичког напада спроводи-обавештавају се запослени путем вибер групе
- поплава- обавештавају се запослени путем вибер групе

2.3. Начин реаговања - Кораци у поступању установе када се догоди кризни догађај

Поступање установе ће зависити од врсте кризног догађаја, односно да ли се десио у установи или ван ње, затим од броја директно и индиректно погођених и процене даљих ризика.

Кључне активности директора и тима за кризне догађаје:

- Ако се догађај десио ван установе, проверава се одмах тачност ове информације преко поузданих извора: породице, полиције, хитне помоћи и сл.
- Ако се у установи десио кризни догађај, одмах се позива хитна помоћ, полиција и евентуално друге службе (нпр: ватрогасци).
- Поступање се врши у складу планом евакуације. Пре почетка евакуације, визуелним прегледом проверава се да ли је пут за евакуацију безбедан.
- Након доласка припадника полиције, утврђује се да ли су деца и запослени у установи безбедни на месту које је планом дефинисано као безбедно место или место поновног окупљања. Након доласка полиције, хитне помоћи и ватрогасаца-спасилаца, даље се поступа по инструкцијама ових органа. Сазива се хитан састанак тима за кризне догађаје.
- Информише се Школска управа Пожаревац.
- Уколико је последица кризног догађаја троје или више повређених/настрадалих лица, обавештава Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације
- Обавештава све запослене о кризном догађају и заказује хитан састанак свих запослених уколико услови дозвољавају. Уколико није могуће састанак одржати у установи, тражи друге начине комуникације (видео конференција, вибер комуникација...). На састанку са запосленима деле проверене информације у вези са кризним догађајем, подсећају се да установа има Програм поступања установе у кризним догађајима, указује на могуће изазове у наредном периоду.
- Директор је једина овлашћена особа у установи за комуникацију са медијима.
- Упутити запослене да помоћ могу да потраже од стручних сарадника.
- Одредити на који начин ће информације бити прослеђене родитељима (у писаној или усменој форми).
- Подсетити се правила за контакт са медијима и припремити писано саопштење које садржи кључне информације о догађају, безбедносним поступцима и плановима за опоравак. Изразити саосећање према жртвама и њиховим породицама, наглашавајући

емпатију и подршку установе. Пратити извештавање медија и, ако је потребно, брзо реаговати на евентуалне нетачности.

- Одредити и јасно означити просторију у којој ће стручни сарадници или чланови мобилног тима пружати психосоцијалну подршку запосленима, родитељима

У данима након кризног догађаја:

- Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида рада или рада у измењеним условима, тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације васпитно-образовног рада.
- Одржати кратак састанак са запосленима, обавестити их о новим информацијама, корацима које је тим за кризне догађаје предузео и планираним активностима.
- Неопходно је да запослени све време буду благовремено информисани.

2.4. Начини праћења, евалуацију и извештавања о реализацији програма

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у установи, тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата:

- анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада,
- пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај.

На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, установа даље унапређује план поступања установе у кризним ситуацијама. Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

3.1. ПАРТНЕРСТВО СА ПОРОДИЦОМ

Породица је примарни и најважнији васпитач деце. У оквиру праксе предшколске установе породице треба да имају могућности и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освешћују своје потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције. Развијање партнерства са породицом подразумева преиспитивање полазишта, претпоставки и очекивања од сарадње са породицом и постојећих образаца моћи.

У нашој предшколској установи партнерски однос са породицом се гради и заснива на следећим принципима:

- добродошлице
- узајамног поверења и поштовања
- сталне отворене комуникације и дијалога о детету и програму
- уважавања међусобних мишљења и иницијатива
- поштовања заједничких правила понашања
- разноликости и индивидуализованости приступа у укључивању различитих породица на различите начине у различите фазе развијања програма
- уважавања перспективе и доприноса свих укључених страна
- заједничког доношења одлука и спремности на компромис и промене.

У наредној табели наведене су планиране активности сарадње предшколске установе са породицом. У оквиру сваке групе васпитачи ће заједно са родитељима почетком радне године израдити план сарадње на нивоу групе у складу са потребама конкретних породица и деце.

Обострано информисање		
Активности	Носиоци	Време реализације
Информативни индивидуални разговори, телефонски позиви	Васпитачи	Свакодневно
Размена информација и обавештења путем viber и whatsapp група	Васпитачи	По потреби
Родитељски састанци са разменом информација о животу групе	Васпитачи	4 пута годишње
Објављивање информација на паноима за обавештавање родитеља	Васпитачи	Континуирано
Информисање родитеља путем web site и facebook странице установе	Администратори	Током године
Размена информација путем књиге утисака за родитеље	Васпитачи	У оквиру родитељских састанака
Заједничко стицање знања у васпитању деце		
Активности	Носиоци	Време реализације
Едукација родитеља о припреми и адаптацији деце на вртић	Васпитачи, стручни сарадници, сарадници	Јул, септембар
Едукација родитеља о припреми деце за полазак у школу	Стручни сарадници, васпитачи, представници ОШ	Март
Јачање родитељских компетенција кроз едукацију из области васпитања деце (игра деце, простор као трећи васпитач, модерна технологија, самосталност деце...)	Стручни сарадници, васпитачи	Током године
Едукација родитеља чија се деца укључују у ПиС програме о значају раног развоја и васпитања деце	Тим за ПиС програме	Октобар

Едукација родитеља у оквиру програма „Подршка, не перфекција“ Фондације Новак Ђоковић	Фацилитатори	Од октобра
Саветодавни рад са родитељима деце која имају различите тешкоће у развоју, учењу и понашању	Стручни сарадници, васпитачи	Током године
Саветодавни рад и сарадња са родитељима на пружању подршке деци која похађају предшколску установу уз мере прилагођавања	Стручни сарадници, васпитачи	Током године
Објављивање едукативних садржаја на интернет страници и facebook страници установе, брошуре	Администратори, Активи	Током године
Заједничко живљење		
Активности	Носиоци	Време реализације
Израда плана сарадње	Васпитачи, родитељи	Почетком године
Учешће родитеља у раду установе путем Савета родитеља	Чланови Савета, директор	4 пута годишње
Учешће представника родитеља у раду тимова установе	Координатори тимова	Током године
Учешће родитеља у процесу самовредновања и вредновања рада	Тим за самовредновање рада	Током године
Учешће родитеља у процесу адаптације деце на вртић	Васпитачи, родитељи	Почетком године
Учешће родитеља у развијању пројеката у оквиру група	Васпитачи, родитељи	Током године

Организација креативних радионица и активности у оквиру група	Васпитачи, родитељи	Током године
Учешће родитеља у организацији излета	Васпитачи, родитељи, Савет родитеља	Током године
Учешће родитеља у хуманитарним и донаторским акцијама	Васпитачи, родитељи, Савет родитеља	Током године

3.2. ПОВЕЗАНОСТ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ

Заједница директно, а преко породице и индиректно обликује услове и начине одрастања детета, као и праксу предшколске установе. Предшколска установа обогаћује своју праксу коришћењем ресурса локалне заједнице, а деца учешћем у заједници развијају нова знања, осећање припадности и заједничког социјалног учешћа, властиту вредност и идентитет. Различита окружења у локалној заједници (школе, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције) су простори заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку.

Програм сарадње са локалном заједницом осмишљен је као стварање могућности да деца у различитим природним и друштвеним окружењима:

- богате своју слику света;
- стичу нова и проширују постојећа знања кроз лични доживљај и искуство;
- развијају своје социјалне вештине и искуства;
- развијају осећај припадности заједници;
- развијају социјални идентитет и одговорност.

У наредној табели наведене су планиране активности сарадње са локалном заједницом, а васпитачи ће овај оквирни план операционализовати и прилагодити потребама своје групе.

Установе	Активности	Носиоци	Време реализације
СО, Месне заједнице	Обезбеђивање услова и средстава за рад Организација Дечјих пролећних игара	Директор Васпитачи, педагошки колегијум	Континуирано Април, мај
Центар за социјални рад	Сарадња у решавању актуелних социјалних проблема	Стручни сарадници, васпитачи	Током године
Црвени крст, хуманитарне организације	Организација и учешће у различитим хуманитарним и донаторским акцијама	Педагошки колегијум, Савет родитеља	Током године
Интерресорна комисија	Упућивање захтева, учешће у раду комисије као повремен члан	Стручни сарадници, васпитачи	Током године по потреби
Дом здравља и Општа болница, Регионални ЗЗЈЗ	Сарадња у погледу превенције болести, унапређивања здравствене заштите деце Обезбеђивање евиденције деце која се уписују у вртић за похађање ППП-а	ПЗЗ служба ПЗЗ служба	Континуирано Март, април
Завод за психофизиолошке поремећаје и говорну патологију, Институт за ментално здравље	Давање мишљења и размена информација о деци којој је потребна додатна подршка	Стручни сарадници, васпитачи	Током године
Средства јавног информисања (локалне медијске куће)	Промовисање предшколског васпитања и образовања, програма и рада вртића у широј друштвеној средини	Педагошки колегијум	Током године
Предузећа и институције у нашој околини	Организовање посета различитим институцијама у оквиру развијања пројеката	Васпитачи	Током године

	Обезбеђивање различитих рестлова и материјала за игру деце	Васпитачи, педагошки колегијум	Током године
Предшколске установе региона	Размена информација, искустава и примера инспиративне праксе	Директор, стручни сарадници, васпитачи	Током године
Основне школе на територији општине	Реализација активности према протоколу о сарадњи	Стручни сарадници, васпитачи	Током године
Средња школа „Младост“	Организовање заједничких активности Организовање посете установи у оквиру програма професионалне оријентације	Педагошки колегијум, Активи Стручни сарадници, васпитачи	Током године Март, април
Културно-просветне институције (Културно просветни центар, библиотека, музеј)	Организовање посета и различитих културних манifestација у оквиру развијања пројеката	Васпитачи, представници институција	Током године
Фондација “Новак Ђоковић”	Организација програма за родитеље “Подршка, не перфекција”	Директор, фацилитатори	Од октобра
Организација “Амбасадори одрживог развоја и животне средине“	Сарадња у реализацији програма Еко-школе	Васпитачи који реализују програм	Током године
Културне и природне знаменитости	Организовање посета културним знаменитостима нашег краја (манастири, археолошка налазишта) Обилазак природних лепота (Горњачка клисура, долина реке	Васпитачи Васпитачи	Током године Током године

	Млаве, Хомољске планине, пећине)		
Одред извиђача “Млава”	Организација заједничких активности	Васпитачи	Током године
Спортски савез општине и Спортска хала Петровац на Млави	Организовање различитих спортских дешавања (крос РТС-а, меморијална трка „Драгутин Томашевић“, Спортске игре младих)	Педагошки колегијум	Током године
	Организовање Дечјих пролећних игара	Тим	Април, мај
ЈКП, Хидрометеоролошка служба, Планинарско друштво „Горњак“, Управа за заштиту животне средине, Ловачко удружење “Крилаш“, Шумска управа, Удружење гљивара и љубитеља природе „Вилино коло“, Одред извиђача “Млава”	Организација и реализација активности у оквиру програма Еко школе	Васпитачи који реализују програм, Еко одбор	Током године

3.3. РАД СА ДЕЦОМ И ПОРОДИЦАМА ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА

Један од важних задатака наше установе је унапређивање инклузивног васпитања и образовања и развој инклузивне праксе којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост на дискриминацију и посебна пажња посвећује укључивању деце из осетљивих група.

Тим за инклузивно образовање својим активностима доприноси унапређивању инклузивне праксе. Како би се неговала отвореност и осетљивост за инклузивност и пружиле једнаке прилике свој деци, планира се и организује низ активности на јачању компетенција запослених за реализацију инклузивног васпитно-образовног рада са

циљем да се пружи подршка деци из осетљивих група. Неке од њих су и праћење стручне литературе, похађање различитих обука, хоризонталне размене у оквиру установе, примена дигиталних технологија.

Приоритетни задаци тима за инклузију су:

- неговање инклузивне праксе путем сензибилизације и едукације васпитача, медицинских сестара васпитача, стручних сарадника, родитеља и локалне заједнице
- унапређивање педагошке документације везане за праћење развоја и напредовања деце
- подршка васпитачима у планирању и реализацији васпитно-образовног рада са децом која имају тешкоће у развоју
- подршка родитељима деце са тешкоћама у развоју.

У нашој установи не постоји посебно формирана развојна група већ се деца са развојним проблемима укључују у редовне групе и у оквиру редовног васпитно-образовног рада им се пружа додатна подршка. Општи циљ у раду је развијање и неговање способности и вештина из свих области развоја уз подржавање дечје добробити, како би се омогућила што праведнија и потпунија социјална укљученост деце. Рад са децом из осетљивих група започиње припремом васпитача и групе за долазак детета. Такође, на самом почетку обављају се разговори са родитељима у циљу међусобног упознавања, информисања и договора око начина укључивања. Током прва три месеца боравка детета у вртићу акценат се ставља на праћење детета у групи и прикупљању информација из различитих извора (родитељи, васпитачи, здравствене и специјализоване установе), врши се израда педагошког профила и планирају се мере прилагођавања. У зависности од актуелних процеса у групи осмишљавају се начини за укључивање детета у програм полазећи од његових снага и онога што може, а породици ће се пружати подршка кроз предлог игара и активности, материјала и средстава, кроз саветодавни рад, заједничко учешће у тиму за подршку детету... Уколико се процени да је детету у циљу лакшег укључивања у групу потребан лични пратилац, у сарадњи са родитељима и Центром за социјални рад исти се и обезбеђује. Такође, у специфичним ситуацијама (одлагање поласка у школу, обезбеђивање адекватних помагала и средстава и сл.) у сарадњи са родитељима дете се упућује на интерресорну комисију у чији рад се укључују и запослени као повремени чланови.

Породице могу бити осетљиве услед деловања различитих фактора (болест, смрт, развод, сиромаштво, инвалидитет, развојни проблеми...) и тада им је потребна подршка, а посебно породицама са дететом предшколског узраста. Породице из осетљивих група имају приоритет при упису деце, а локална самоуправа их ослобађа плаћања боравка.

3.4. ТРАНЗИЦИЈА И КОНТИНУИТЕТ У ОБРАЗОВАЊУ

Деци је потребан континуитет искустава из различитих животних окружења кроз који се гради осећање сигурности и смисла и развијају диспозиције за учење као основ целоживотног учења. Процеси адаптације и транзиције планирају се и систематски прате уз уважавање перспективе детета и родитеља, подстицање партнерства, уважавање могућности и ресурса вртића, породице и заједнице. Активности усмерене на успешно прилагођавање и добробит детета, планирају се и реализују кроз узајамну сарадњу предшколске установе, породице и других стручњака и установа ако се укаже потреба за тим (Центар за социјални рад, интересорна комисија, други вртић, школа...).

Транзициони периоди представљају временске периоде током којих дете доживљава промену због преласка са једног на други ниво васпитања и образовања. Они обухватају неколико месеци пре преласка на следећи ниво и неколико месеци након преласка. Односе се на:

- први полазак у вртић/јаслице (прелазак из породице у вртић)
- прелазак из јаслица у вртићку групу
- прелазак из једне групе у другу
- полазак у школу.

Током транзиционих периода активно се прилагођавају и одрасли и деца, јер се кроз узајамне интеракције креира нови контекст у коме се моделују узајамна очекивања, утврђују рутине и успостављају обрасци понашања. Због тога је овај период посебно значајан и важно је да буде добро испланиран, а истовремено и флексибилан. Посебна пажња поклања се стварању поверења и добре сарадње са породицом, јер је то темељ квалитетних, узајамно уважавајућих односа и партнерства.

На нивоу установе израђен је оквирни план адаптације који васпитачи у сарадњи са родитељима прилагођавају сваком детету. Пре поласка деце у вртић организује се родитељски састанак на коме родитељи добијају све потребне информације о раду вртића и о припреми детета за полазак у вртић. Васпитачи планирају активности које јачају самопоштовање деце и доприносе њиховом лакшем укључивању у колектив, организују скраћени боравак деце са постепеним продужавањем, омогућавају деци да са собом у вртић донесу омиљену играчку или предмет. Једна од важних активности у овом периоду је и грађење идентитета групе, како би дете препознало сличности које га повезују са групом, доживело групу као своју и осетило сигурност, блискост и припадање. Дете такође уочава различитост и препознаје себе као јединствену и непоновљиву особу, која је вредна сама по себи и значајна као појединац, а истовремено и као члан својих група (породица, вршњачка група у вртићу, итд.). Уколико се за тим

укаже потреба, стручни сарадници заједно са васпитачима обављају саветодавни рад са родитељима.

Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању предшколског и школског система, као претпоставке остваривања континуитета у васпитању и образовању деце. Због тога овај транзициони период представља заједничку одговорност предшколске установе, школског система и породице како би се олакшао прелазак детета у ново окружење. Циљ је обезбеђивање континуитета квалитетног физичког и социјалног контекста за развој и учење кроз холистички приступ детету, уз уважавање индивидуалних карактеристика и права сваког детета. У години пред полазак у школу сарадња установе и основних школа се континуирано одвија и огледа се у међусобним посетама, праћењу наставе током школског часа и заједничким активностима предшколаца са децом школског узраста. Такође, родитељи деце у години пред полазак у школу имају прилику да на заједничком састанку са васпитачима, учитељима, стручним сарадницима обе установе дискутују о важним аспектима транзиције, као и да се упознају са изазовима које полазак у школу доноси. Осим тога, васпитачи и стручни сарадници упознају стручне сараднике и учитеље са јаким странама и искуствима деце која се уписују у школу са посебним акцентом на децу којој је потребна додатна подршка и даровиту децу.

Када су у питању деца из осетљивих група, трудимо се да одржимо континуитет и уважавамо сложеност транзиције између школског и предшколског система. Настојимо да са породицама и представницима школе заједно планирамо процес преласка из вртића у школу. У том циљу разматрамо у којој мери би документација која постоји у виду педагошког профила, мера индивидуализације и индивидуалног плана подршке била од користи за креирање подстицајног окружења и ситуација у школи. Заједно са родитељима као партнерима креирамо праксу која се уз њихову сагласност преноси и у школски систем и може имати позитиван ефекат на учење и развој детета.

4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

4.1. ЗАЈЕДНИЦА РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ: РАЗВОЈ ПРАКСЕ, ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И ЈАВНО ДЕЛОВАЊЕ

Васпитач је стално суочен са новим питањима и изазовима које треба да решава у складу са уверењима, знањима и умењима, кроз рефлексивно преиспитивање теорије и праксе. Кључна подручја за развијање заједнице рефлексивне праксе и професионално оснаживање васпитача, стручних сарадника и сарадника у складу су са новом концепцијом Основа програма предшколског васпитања и образовања и циљевима нашег Развојног плана. Обуке и процес имплементације Година узлета су нам основа за даље стручно усавршавање и развијање заједнице учења.

Развијање рефлексивне праксе у установи представља сталан процес преиспитивања сопствене праксе. Овај процес остварује се на принципима сарадње, поверења и размене са колегама, сталног стручног усавршавања, отворености за повезивање са другим практичарима и стручњацима у бављењу питањима која су значајна за праксу предшколске установе. У заједницама учења практичара сви узимају учешће. Учење се организује око кључних питања, праксе и истраживања које покрећу практичари или узимањем учешћа у истраживањима, пројектима и процесима заједно са релевантним установама. Заједницу рефлексивне праксе градићемо на следеће начине:

- Интерно стручно усавршавање биће реализовано путем предавања, радионица, едукација, размена примера инспиративне праксе, учешћа на вебинарима, заједничког промишљања и дискусије, а теме ће се углавном односити на различите аспекте рада по Годинама узлета (уређење простора, пројектно планирање, документовање, употреба дигиталних технологија...). Осим тога, још један облик овог усавршавања биће и активности које ће организовати чланови тимова установе, као и презентације садржаја са семинара које су похађали запослени. У процес интерног стручног усавршавања биће укључено целокупно васпитно-образовно особље. Наведени облици усавршавања биће реализовани на састанцима Актива и Васпитно-образовног већа.

- Екстерно стручно усавршавање - наша установа је препознатљива по презентацијама стручних радова на конференцијама струковних удружења, па ћемо са таквом праксом наставити и убудуће. Осим тога, поједини запослени биће укључени и у рад струковних удружења. Такође, у плану је да буде реализовано минимум два акредитована програма, а у складу са финансијским могућностима установе које

предлаже тим за професионални развој на основу индивидуалних планова стручног усавршавања запослених.

- Коришћење стручне литературе која је релевантна за развијање Основа програма.
- Функционисање тимова на нивоу установе (Актив за развојно планирање, тим за самовредновање рада, тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, тим за професионални развој, тим за обезбеђивање квалитета рада установе, тим за инклузивно образовање), а по потреби ће се формирати и тимови за одређене послове и задатке.
- Систематично увођење приправника у посао на основу заједничког плана рада приправника и ментора.
- Повезивање и размена искустава са предшколским установама из окружења.

Установа и сви запослени истичу значај раног образовања и промовишу рад предшколске установе у локалној заједници кроз следеће активности:

- промовисање праксе вртића путем медија и друштвених мрежа
- презентације стручних радова на стручним скуповима струковних удружења
- ангажовање у струковним удружењима
- учешће на различитим фестивалима, манифестацијама и конкурсима
- организација посебних и специјализованих програма у установи
- презентација и прослава пројеката у локалном окружењу.

4.2. ВРЕДНОВАЊЕ КРОЗ ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење и вредновање представља саставни део развијања реалног програма у установи са циљем континуираног грађења квалитета наше васпитне праксе. Основни принципи праћења и вредновања су учешће деце, породице и других учесника у праћењу програма и рефлексивни приступ пракси.

На нивоу васпитних група кроз документовање врши се праћење децјег учешћа и учења кроз индивидуалне портфолије, као и праћење како се развија програм кроз групне портфоле, почетне и процесне паное (детаљније описани у оквиру области Васпитно-образовни програм као израњајући програм заједничког живљења).

Стална стручна размена и заједничка рефлексација васпитача и стручних сарадника како на нивоу стручних органа, тако и у оквиру појединачних група, још један је од начина вредновања остваривања предшколског програма. Њоме ће бити обухваћене следеће теме: преиспитивање усклађености реалног програма са концепцијом Основа програма; преиспитивање реалног програма у његовим основним димензијама (средина за учење, квалитет односа, заједничко учешће, подршка диспозицијама за учење,

различитости, сарадња са породицом и локалном заједницом); заједничка рефлексija о развијању појединачних тема/пројеката у васпитним групама и компетенције за професију васпитача и стручних сарадника. Оваква врста самовредновања не служи за процену рада васпитача и стручних сарадника, већ као основ за заједничко промишљање и промену праксе.

Самовредновање рада предшколске установе спроводи се сваке године у оквиру изабране области квалитета. Носилац самовредновања је тим за самовредновање рада, а оно ће се спроводити у складу са Правилником о вредновању и самовредновању рада. Овим процесом врши се процена остварености стандарда квалитета у оквиру изабране области, а потом се на основу извршене процене израђује акциони план за унапређивање квалитета. У процесу самовредновања примењују се различите технике и инструменти и користи више извора информација (консултовање деце, васпитача, родитеља, чланова УО и представника локалне заједнице, анализа педагошке документације, непосредни увид у рад са децом, заједничке анализе и дискусије). Током процеса самовредновања, а нарочито приликом предлагања мера за унапређивање, тим за самовредновање тесно сарађује са Активом за развојно планирање и тимом за обезбеђивање квалитета и развој установе.

Појединачна праћења и извештаји о остваривању реалног програма као и извештаји о раду тимова, биће саставни део Извештаја о раду установе, што ће представљати смернице за планирање рада за наредну годину.

Председник Управног одбора

Директор

